

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Komisijos pranešimas dėl slenkstinių verčių, nustatytų pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą 2008/56/EB ir Komisijos sprendimą (ES) 2017/848

(C/2024/2078)

I. Įvadas

Šio pranešimo tikslas – atsakyti į klausimus, susijusius su teisiniu statusu ir geros aplinkos būklės slenkstinių verčių, nustatytų bendradarbiaujant ES, regiono arba paregionio lygmeniu, taikymu, laikantis Jūrų strategijos pagrindų direktyvos ⁽¹⁾ (Direktyva 2008/56/EB, toliau – direktyva) ir Sprendimo (ES) 2017/848, kuriuo nustatomi geros jūrų vandenų aplinkos būklės kriterijai ir metodiniai standartai, stebėsenos ir vertinimo specifikacijos ir standartizuoti metodai ⁽²⁾ (toliau – sprendimas).

II. Teisinis pagrindas

Direktyva reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi priemonių, būtinų gerai jūros aplinkos būklei pasiekti arba išlaikyti ne vėliau kaip iki 2020 m. (1 straipsnio 1 dalis). Kad pasiektų šį tikslą, jos turi parengti ir įgyvendinti jūrų strategijas, kaip nustatyta 5 straipsnyje. Vienas iš jūrų strategijų aspektų – nustatyti, ar jūrų vandenų aplinkos būklė yra gera (5 straipsnio 2 dalies a punkto ii papunktis).

Direktyvos 3 straipsnio 5 punkte gera aplinkos būklė apibrėžta kaip „jūros vandenų aplinkos būklė, kai tie vandenys sudaro ekologiniu požiūriu įvairius ir dinamiškus vandenynus bei jūras, kurie yra švarūs, sveiki ir produktyvūs jiems būdingomis sąlygomis, o jūrų aplinkos naudojimas neperžengia tausaus naudojimo lygio, ir tokiu būdu išsaugomas potencialas ja naudotis dabartinėms ir būsimums kartoms.“

Pagal direktyvos 9 straipsnio 1 dalį, remdamosi pagal 8 straipsnio 1 dalį atliktu pradiniu įvertinimu, valstybės narės turi įvertinti kiekvieno regiono arba paregionio jūrų vandenų geros aplinkos būklės savybes. Atlikdamos vertinimą jos turi atsižvelgti į vienuolika direktyvos I priede išvardytų kokybinių deskriptorių. Sprendime nustatyti geros jūrų vandenų aplinkos būklės kriterijai ir metodiniai standartai, kuriuos turi taikyti valstybės narės. Direktyvos 9 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad Komisija juos nustatė taip, „kad būtų užtikrintas nuoseklumas ir kad būtų galima palyginti, kokių mastu skirtinguose jūrų regionuose ar paregioniuose pasiekta gera aplinkos būklė“.

Sprendimo 8 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „remiantis Direktyvos 2008/56/EB III priede pateiktais orientaciniais sąrašais, būtina nustatyti su kiekvienu tos direktyvos I priede išvardytu kokybiniu deskriptoriumi susijusius kriterijus ir jų elementus ir, kur tinkama, slenkstines vertes. Slenkstinės vertės skirtos tam, kad padėtų valstybėms narėms nustatyti gerai aplinkos būklei būdingas savybes ir kad valstybės narės galėtų jomis remtis vertindamos pažangą, padarytą siekiant geros aplinkos būklės.“ Sprendimo 2 straipsnio antros pastraipos 5 punkte apibrėžta, kad „slenkstinė vertė – vertė ar verčių intervalas, kuris leidžia įvertinti pagal konkretų kriterijų pasiektą kokybės lygį, taip padėdamas įvertinti, kokia pažanga padaryta siekiant geros aplinkos būklės.“

Sprendime teigiama, kad priede nustatyti dviejų tipų geros aplinkos būklės apibrėžimo kriterijai – pirminiai ⁽³⁾ ir antriniai ⁽⁴⁾. Valstybės narės iš esmės privalo taikyti pirminius kriterijus, nebent, remdamosi pradiniu jų jūrų vandenų būklės įvertinimu arba vėlesniais jo atnaujinimais, atliktais pagal direktyvos 8 straipsnį ir 17 straipsnio 2 dalies a punktą, jos deramai paaiškina, kodėl netaikomas pirminis kriterijus. Tačiau pagal sprendimo 3 straipsnio 2 dalį valstybės narės gali lanksčiai nuspręsti, ar taikyti antrinius kriterijus (nebent priede nustatyta kitaip). Valstybės narės gali nuspręsti prirėikus taikyti antrinį kriterijų, jei to reikia pirminiam kriterijui papildyti arba jei yra rizika, kad pagal tam tikrą kriterijų nebus pasiekta arba išlaikyta gera jūros aplinkos būklė.

⁽¹⁾ O L L 164, 2008 6 25, p. 19.

⁽²⁾ O L L 125, 2017 5 18, p. 43.

⁽³⁾ Žr. sprendimo priedą: D1C1, D1C2, D1C3, D1C4, D1C5, D1C6, D2C1, D3C1, D3C2, D3C3, D4C1, D4C2, D5C1, D5C2, D5C5, D6C1, D6C2, D6C3, D6C4, D6C5, D8C1, D8C3, D9C1, D10C1, D10C2, D11C1, D11C2.

⁽⁴⁾ Žr. sprendimo priedą: D2C2, D2C3, D4C3, D4C4, D5C3, D5C4, D5C6, D5C7, D5C8, D7C1, D7C2, D8C2, D8C4, D10C3, D10C4.

Slenkstinės vertės nustatomos tam, kad būtų galima įvertinti kokybės lygį, pasiektą pagal kiekvieną (pirminį ar antrinį) kriterijų, kuris taikomas vertinant, ar laikomasi tos direktyvos I priede išvardytų kokybinių deskriptorių. Tie deskriptoriai taikomi siekiant nustatyti, pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę, o tai yra pagrindinis direktyvos tikslas.

Kelios slenkstinės vertės jau nustatytos sprendimo priede pagal galiojančius teisės aktus, todėl jau yra taikomos. Sprendimo 5 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės kitas pagal tą sprendimą reikalaujamas slenkstines vertes nustatytų iki 2018 m. liepos 15 d. ⁽⁵⁾. Jei per tą laikotarpį valstybės narės slenkstinių verčių nustatyti negali, jos privalo jas nustatyti „kuo greičiau po to“ ⁽⁶⁾ su sąlyga, kad jos pateikia Komisijai pranešimą pagal direktyvos 17 straipsnio 3 dalį ir jame nurodo vėlavimo priežastis.

Iki šiol, bendradarbiaujant ES, regiono arba paregionio lygmeniu, buvo nustatytos kelios skirtingų deskriptorių kriterijų slenkstinės vertės ⁽⁷⁾.

III. Geros aplinkos būklės slenkstinių verčių statusas

1. Slenkstinės vertės, kurios skiriasi nuo nustatytųjų ES, regiono arba paregionio lygmeniu

Pirmiausia reikia išaiškinti, ar valstybės narės tam pačiam kriterijui gali taikyti nacionalines slenkstines vertes, kurios skiriasi nuo nustatytųjų ES, regiono arba paregionio lygmeniu.

Sprendimo teisinis pagrindas yra direktyvos 9 straipsnio 3 dalis. Sprendime reikalaujama, kad slenkstinės vertės būtų parengtos taip, „kad būtų užtikrintas nuoseklumas ir kad būtų galima palyginti, koku mastu skirtinguose jūrų regionuose ar paregioniuose pasiekta gera aplinkos būklė“. Jei valstybėms narėms būtų leidžiama toliau taikyti savo nacionalines slenkstines vertes, kai slenkstinės vertės bus nustatytos ES, regiono arba paregionio lygmeniu, tai pakenktų 9 straipsnio 3 dalies tikslui, kuriuo taip pat siekiama užtikrinti, kad institucijos veiktų nuosekliai ir koordinuotai visoje ES.

Tai taip pat prieštarautų sprendimo nuostatoms. Kaip nurodyta pirmiau, pagal sprendimo 4 straipsnio 2 dalies a punktą valstybėms narėms leidžiama taikyti nacionalines slenkstines vertes tik tol, kol slenkstinės vertės bus nustatytos bendradarbiaujant Sąjungos, regiono arba paregionio lygmeniu. Tai reiškia, kad nustačius slenkstines vertes viršvalstybiniu lygmeniu, valstybės narės nebegali taikyti savo nacionalinių slenkstinių verčių. Šią išvadą patvirtina 12 konstatuojamosios dalies formuluotė. Toje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „[i]ki slenkstinės vertės bus nustatytos bendradarbiaujant Sąjungos, regiono arba paregionio lygmeniu, vietoje jų valstybės narės turėtų galėti naudoti nacionalines slenkstines vertes, kryptines tendencijas arba pagal pavojus nustatytas pakaitines slenkstines vertes“.

Todėl valstybėms narėms nebeleidžiama taikyti skirtingų nacionalinių slenkstinių verčių, kai tokios slenkstinės vertės nustatomos ES, regiono arba paregionio lygmeniu.

2. Valstybėms narėms suteikta veiksmų laisvė atnaujinant jūrų strategijas pagal 17 straipsnį netaikyti bendradarbiaujant ES, regiono arba paregionio lygmeniu nustatytų slenkstinių verčių

Antra, reikia išaiškinti, ar valstybėms narėms, atnaujinant savo jūrų strategijas, leidžiama netaikyti bendradarbiaujant ES, regiono arba paregionio lygmeniu nustatytų slenkstinių verčių. Konkrečiai, ar tai leidžiama nustatant jų jūrų vandenų aplinkos būklę pagal direktyvos 17 straipsnį.

Pagal sprendimo 2 straipsnio antros pastraipos 5 punktą, slenkstinės vertės „leidžia įvertinti pagal konkretų kriterijų pasiektą kokybės lygį“. Tai reiškia, kad, kai valstybės narės nusprendžia taikyti tam tikrą deskriptorių arba kriterijų, su kuriuo susijusios atitinkamos slenkstinės vertės buvo nustatytos bendradarbiaujant ES, regiono arba paregionio lygmeniu, jos turi taikyti pastarąsias slenkstines vertes.

Tačiau pagal sprendimo 3 straipsnio 1 arba 2 dalį valstybėms narėms leidžiama netaikyti ES, regiono arba paregionio lygmeniu nustatytų slenkstinių verčių, kai tos vertės atitinka kriterijų, kurio ta valstybė narė netaiko. Tai pasakytina ir apie slenkstines vertes, atitinkančias deskriptorius, kuriuos valstybė narė laiko netikslingais taikyti pagal direktyvos I priedą.

⁽⁵⁾ Pagal direktyvos 17 straipsnio 2 dalies a punktą.

⁽⁶⁾ Sprendimo 5 straipsnio 2 dalis.

⁽⁷⁾ Žr. šio komunikato priedą.

Valstybės narės sprendimas ⁽⁸⁾ netaikyti tam tikro deskriptoriaus arba kriterijaus automatiškai apima elementus, slenkstines vertes ir metodinius standartus, atitinkančius tam tikrą deskriptorių ir (arba) kriterijų. Kitaip tariant, kai valstybė narė nusprendžia netaikyti tam tikro deskriptoriaus ar kriterijaus, ji taip pat nusprendžia netaikyti su tuo deskriptoriumi ir (arba) kriterijumi susijusių slenkstinių verčių.

Apibendrinant, valstybės narės, atnaujindamos savo jūrų strategijas pagal direktyvos 17 straipsnį, gali netaikyti ES, regiono arba paregionio lygmeniu nustatytų slenkstinių verčių tik jei tos slenkstinės vertės yra susijusios su deskriptoriais arba kriterijais, kurių jos nusprendė netaikyti laikydamosi direktyvoje ir sprendime nustatytų sąlygų.

IV. Slenkstinių verčių taikymas aplinkos būklei įvertinti

Sprendime reikalaujama, kad valstybės narės slenkstines vertes, taip pat kitus kriterijus ir metodinius standartus, susijusius su geros aplinkos būklės nustatymu ir įvertinimu, nustatytų iki 2018 m. arba „kuo greičiau po to“ su sąlyga, kad jos Komisijai pateiks pagrindimą (5 straipsnis).

Atsižvelgiant į direktyvos tikslą ne vėliau kaip iki 2020 m. pasiekti arba išlaikyti gerą jūros aplinkos būklę, valstybės narės slenkstines vertes turėjo nustatyti per antrąją direktyvos įgyvendinimo ciklą ⁽⁹⁾.

Pagal sprendimo 6 straipsnį, nustačiusios šias slenkstines vertes, valstybės narės, atnaujindamos savo jūrų strategijas, turėtų informuoti Komisiją apie tokių verčių ir kitų metodinių standartų taikymą vertinant, ar aplinkos būklė yra gera.

Todėl tikimasi, kad pagal direktyvos 17 straipsnio 2 dalies a ir b punktus atlikdamos kitus atnaujinimus, susijusius su i) pradiniu geros aplinkos būklės įvertinimu ir nustatymu, kaip numatyta 8 straipsnio 1 dalyje ir 9 straipsnio 1 dalyje, ir ii) 10 straipsnio 1 dalyje nustatytais aplinkos apsaugos tikslais, valstybės narės taikys bendradarbiaujant Sąjungos, regiono arba paregionio lygmeniu nustatytas slenkstines vertes, taip pat sprendimo priede pagal galiojančius teisės aktus jau nustatytas slenkstines vertes, susijusias su kriterijais, kuriuos jos taikys vertindamos aplinkos būklę.

Jei valstybės narės negali taikyti šių slenkstinių verčių, visų pirma atnaujindamos pradinį įvertinimą pagal 8 straipsnio 1 dalį, jos turėtų tai tinkamai pagrįsti. Pavyzdžiui, gali pasitaikyti atveju, kai valstybė narė taiko nustatytas slenkstines vertes atnaujintose geros aplinkos būklės vertinimo ataskaitose pagal 9 straipsnio 1 dalį, tačiau negalėjo taikyti tų pačių slenkstinių verčių pradiniam įvertinimui pagal 8 straipsnio 1 dalį atnaujinti, nes tuo metu, kai ji atliko savo jūrų vandenų vertinimą, tos vertės dar nebuvo nustatytos.

Taigi, vertindama atnaujintas valstybių narių jūrų strategijas, visų pirma jų jūrų vandenų būklę ir siekiant geros aplinkos būklės padarytą pažangą, Komisija patikrins, ar valstybės narės, atnaujindamos savo jūrų strategijas, taikė slenkstines vertes gerai aplinkos būklei nustatyti.

⁽⁸⁾ Kadangi valstybėms narėms leidžiama tam tikromis sąlygomis netaikyti tam tikrų deskriptorių ar pirminių kriterijų ir nuspręsti (nebent sprendimo priede nustatyta kitaip), ar taikyti antrinius kriterijus, sprendimo 6 straipsnyje vartojamas žodis „nusprendė“ turėtų būti suprantamas kaip valstybių narių pasirinkimas, kuriuos deskriptorius ir kriterijus taikyti.

⁽⁹⁾ Sprendimo 5 straipsnio 1 ir 2 dalys.

PRIEDAS

NUSTATYTOS GEROS APLINKOS BŪKLĖS SLENKSTINĖS VERTĖS

Sprendime nustatyta, kad turi būti taikomos toliau nurodytos slenkstinės vertės, nustatytos pagal galiojančius Sąjungos teisės aktus.

Kriterijus	Slenkstinė (-ės) vertė (-ės)
D3C1 Mirtingumas dėl žvejybos	Komerciniams tikslams naudojamų rūšių populiacijų mirtingumo dėl žvejybos rodiklis atitinka arba yra mažesnis už dydžius, kuriais galima užtikrinti didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį (DTL, angl. MSY).
D3C2 Išteklių neršiančių žuvų biomasė	Išteklių neršiančių žuvų biomasė komerciniams tikslams naudojamų rūšių populiacijose viršija biomasės dydžius, kuriais galima užtikrinti didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį.
D5C1 Maisto medžiagų koncentracija	Slenkstinės vertės yra tokios: a) pakrančių vandenyse – vertės, nustatytos pagal Direktyvą 2000/60/EB
D5C2 Chlorofilo koncentracija	Slenkstinės vertės yra tokios: a) pakrančių vandenyse – vertės, nustatytos pagal Direktyvą 2000/60/EB
D5C5 Ištirpusio deguonies koncentracija	Slenkstinės vertės yra tokios: a) pakrančių vandenyse – vertės, nustatytos pagal Direktyvą 2000/60/EB
D8C1 Teršalų koncentracijos	Pakrančių ir teritoriniuose vandenyse teršalų koncentracijos neviršija šių slenkstinių verčių: a) teršalų, atrinktų pagal kriterijų elementų 1 punkto a papunktį, atveju – pagal Direktyvą 2000/60/EB nustatytų verčių; [...] Už teritorinių vandenų teršalų koncentracijos neviršija šių slenkstinių verčių: a) teršalų, atrinktų pagal kriterijų elementų 2 punkto a papunktį, atveju – verčių, kurios taikomos pakrančių ir teritoriniuose vandenyse;
D9C1 Teršalai jūrų produktuose	Laukinėje gamtoje (išskyrus pelekines žuvis iš marikultūros ūkių) sužvejotų arba surinktų žmonių maistui skirtų jūrų produktų (įskaitant žuvis, vėžiagyvius, moliuskus, dygiaodžius, jūrų dumblius ir kitus jūrų augalus) valgomuosiuose audiniuose (raumenyse, kepenyse, ikruose, mėsoje ar kitose minkštosiose dalyse) teršalų lygis neviršija: a) Reglamente (EB) Nr. 1881/2006 išvardytų teršalų atveju – tame reglamente nustatytų didžiausių leistinų koncentracijų, kurios šiame sprendime yra slenkstinės vertės;

Be to, šios slenkstinės vertės buvo nustatytos bendradarbiaujant Sąjungos lygmeniu, o tai, kaip paaiškinta sprendimo 12 konstatuojamojoje dalyje, turi būti daroma „pagal valstybių narių ir Komisijos nustatytą bendrą Direktyvos 2008/56/EB įgyvendinimo strategiją“.

Kriterijus	Slenkstinė (-ės) vertė (-ės)
D6C4 Buveinių nykimas	Didžiausia vyraujančio tipo bentoso buveinės dalis, kuri gali sunykti, vertinamojoje teritorijoje yra 2 proc. jos natūralaus dydžio (≤ 2 proc.) (D6C4).

Kriterijus	Slenkstinė (-ės) vertė (-ės)
D6C5 Neigiamas poveikis buveinėms	Didžiausia vyraujančio tipo bentoso buveinės dalis, kuriai gali būti padarytas neigiamas poveikis, vertinamojoje teritorijoje yra 25 proc. jos natūralaus dydžio (≤ 25 proc.). Ji apima sunykusią vyraujančio tipo bentoso buveinės dalį (D6C5). Laikoma, kad vyraujančio tipo bentoso buveinei vertinamojoje teritorijoje daromas neigiamas poveikis, jei nustatoma, kad jos biotinė ir abiotinė struktūra ir funkcijos (pvz., būdinga rūšinė sudėtis, rūšies santykinis gausumas ir struktūra pagal dydį, pažeidžiamos rūšys arba pagrindines funkcijas atliekančios rūšys, buveinių ir ekosistemų procesų atkuriamumas ir veikimas) nepriimtinai nukrypsta nuo pamatinės būklės (D6C5).
D10C1 Šiuokšlės pakrantėse	20 šiuokšlių vienetų / 100 m pakrantės
D11C1 Impulsinis triukšmas	Trumpalaikio poveikio (1 dienos, t. y. kasdienio poveikio) atveju didžiausia vertinamosios teritorijos / buveinės ploto, kuriame gyvena svarbios rūšies gyvūnai, kurie, kaip manoma, yra veikiami impulsinio triukšmo, kurio lygis viršija pradinį neigiamo biologinio poveikio lygį (angl. „Level of Onset of Biologically adverse Effects“, LOBE) per vieną dieną, dalis yra 20 proc. arba mažesnė (≤ 20 proc.). Ilgalaikio poveikio (1 metai) atveju apskaičiuojamas vidutinis poveikis. Didžiausia vertinamosios teritorijos / buveinės ploto, kuriame gyvena svarbios rūšies gyvūnai, kurie, kaip manoma, yra veikiami impulsinio triukšmo, kurio vidutinis lygis per metus viršija pradinį neigiamo biologinio poveikio lygį, dalis yra 10 proc. arba mažesnė (≤ 10 proc.).
D11C2 Tolydusis triukšmas	20 proc. tikslinių rūšių buveinių, kuriuose triukšmo lygis jokių vertinimo metų mėnesį negali viršyti pradinio neigiamo biologinio poveikio lygio, laikantis apsaugos tikslo – 80 proc. aplinkos talpos / buveinės dydžio.

Laikantis sprendimo, Sąjungos lygmeniu dar turės būti nustatytos slenkstinės vertės, taikytinos šiuokšlėms paviršiniame jūros vandens stovymės sluoksnyje ir jūros dugne; mikrošiuokšlėms pakrantėse, paviršiniame vandens stovymės sluoksnyje ir jūros dugno nuosėdose; taip pat neigiamo poveikio jūros dugno buveinėms lygiui. Kai kurios iš tų likusių slenkstinių verčių buvo nustatytos arba yra nustatomos bendradarbiaujant regiono arba paregionio lygmeniu. Sprendimo 12 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, kad šiuo atveju valstybės narės turėtų, pavyzdžiui, remtis „*jau galiojančiomis vertėmis arba regioninių jūrų konvencijų lygmeniu [nustatyti] naujas*“. Jos aiškiai išdėstytos sprendimo priede (1).

(1) Taip pat žr. Jungtinio tyrimų centro ataskaitą „Marine Strategy Framework Directive - Thresholds for MSFD criteria: state of play and next steps“. Kadangi diskusijos dėl Sprendimo dėl geros aplinkos būklės įgyvendinimo yra dinamiškos, tam tikra šioje ataskaitoje pateikta informacija gali būti nebeaktuali.